

EUROPEAN MONITORING CENTRE ON RACISM AND XENOPHOBIA
OBSERVATOIRE EUROPÉEN DES PHÉNOMÈNES RACISTES ET XÉNOPHOBES
EUROPÄISCHE STELLE ZUR BEOBACHTUNG VON RASSISMUS UND FREMDENFEINDLICHKEIT

Euroopan Rasismin Ja
Muukalaisvihan Seurantakeskus

VUOSIKERTOMUS 1999

YHTEENVETO

FI

Todellisuutta muovaamassa

”Vuoteen 1999 voidaan nähdä tiivistyneenä Euroopan kehitys koko kuluneen vuosisadan ajalta. Suurista saavutuksista huolimatta eurooppalaisuuden perusta on jälleen järkkynyt, vain viisikymmentä vuotta natsien juutalaisvainojen jälkeen. Albanien järjestelmällinen tuhoaminen Kosovossa on osoittanut meille jälleen kerran, että rasismi, muukalaisviha, suvaitsemattomuus ja väkivalta eivät ole kadonneet mihinkään vuosituhannen lopun Euroopasta. Balkanilla roihuavat konfliktit sekä toisaalta etnisten vähemmistöjen monissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa kokema jatkuva väkivaltainen syrjintä ovat osoittaneet selvästi, että taistelu rasismia ja muukalaisvihaa vastaan vaatii nyt ehkä enemmän kuin koskaan yhteisiä ponnisteluja, yhteishenkeä ja sitoutumista.

Viiimeaikainen kehitys on tehnyt hyvin selväksi, että Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus, Euroopan sydämessä sijaitseva Euroopan unionin ”nuorin” erityisvirasto, on korvaamattoman tärkeä elin, joka on sitoutunut antamaan merkittävän panoksensa, jotta Euroopasta tulisi parempi paikka elää, sekä lisäämään yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ymmärtämystä”.

Jean Kahn, Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen hallintoneuvoston puheenjohtaja

1 Tilanne EU:n jäsenvaltioissa

1.1 Johdanto

Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen (EUMC) tärkeimpänä tavoitteena on antaa Euroopan yhteisölle ja sen jäsenvaltioille puolueettomia, luotettavia ja vertailukelpoisia tietoja rasismista, muukalaisvihasta ja antisemitismistä Euroopassa sekä tutkia näiden ilmiöiden laajuutta ja kehittymistä, analysoida niiden syitä, seurauksia ja vaikutuksia sekä tutkia ongelmien käsittelyyn liittyviä esimerkkejä hyvistä käytännöistä.

Tämän vuosikertomuksen tarkoituksena on kuvata niiden haasteiden laajuutta, joita Euroopan unioni, sen toimielimet ja jäsenvaltiot kohtaavat rasismien, antisemitismien ja muukalaisvihan alalla.

Tällä hetkellä jäsenvaltioilta puuttuu yhtenäinen toimintalinja ja yhteiset määritelmät rasismia, rasistista väkivaltaa ja jopa rodullisia/etnisiä vähemmistöjä koskevien tietojen keräämistä varten. Rasistisen toiminnan ja syrjinnän seuranta- ja rekisteröintitavat vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen. Tietojen keräämisestä vastaavat henkilöt kaikissa jäsenvaltioissa ovat yleisesti sitä mieltä, että rasististen välikohtausten määrä on ilmoitettua ja rekisteröityä suurempi. Rasismien uhreja koskevat tutkimukset osoittavat, että vain pieni osa rasistisista välikohtauksista ilmoitetaan viranomaisille. Jäsenvaltioista Saksa, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta pitävät tarkkaa virallista rekisteriä rasistisista rikoksista sekä etnisestä syrjinnästä ja rotusyrjinnästä.

Näin ollen seurantakeskuksella ei edelleenkään ole yhtenäistä välineistöä rasismien tehokkaaseen mittaamiseen ja seurantaan Euroopan tasolla. Tässä mielessä äskettäin annettu direktiivi 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta on askel hyvään suuntaan.

Vuoden 1999 vuosikertomuksessa on käytetty sekä virallisia että epävirallisia lähteitä, kuten seurantakeskuksen omia hankkeita, EU:n toimielinten virallisia julkaisuja, hallitusten julkaisuja ja tieteellisiä tutkimuksia sekä kansalaisjärjestöjen raportteja. Lisäksi on otettu huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien, Euroopan neuvoston ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) julkaisemat tiedot.

Vuonna 1999 raportoidut lukuisat rasismitapaukset eri puolilla Eurooppaa, tulevatpa ne sitten esiin tiedotusvälineiden, viranomaisten tai kansalaisjärjestöjen kautta, osoittavat kuitenkin, että rasismi on vakava ongelma, joka koskee kaikkia Euroopan unionin jäsenvaltioita.

Seurantakeskus julkaisee vuoden 2001 alkupuoliskolla maahanmuuttajiin ja vähemmistöihin kohdistuvia asenteita kartoittaneen Eurobarometri-tutkimuksen tulokset. Eurobarometri on Euroopan unionin käyttämä väline, jolla se seuraa eri ihmisryhmien arvoja ja asenteita ja niiden vaihtelua ja muutoksia EU:n 15 jäsenvaltiossa.

1.2 Rasistinen toiminta ja syrjintä

Rasismien tulkinnaissa Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus noudattaa kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevaa kansainvälistä yleissopimusta, jonka kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet Irlantia¹ lukuun ottamatta. Tämän laajan määritelmän mukaan rotusyrjintä tarkoittaa kaikkea rotuun, ihonväriin, syntyperään, kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaa erottelua, poissulkemista tai etuoikeutta, jonka tarkoituksena tai seurauksena on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tasapuolisen tunnustamisen, nauttimisen tai harjoittamisen mitätöiminen tai rajoittaminen poliittisella, taloudellisella, sosiaalisella, sivistyksellisellä tai jollakin muulla julkisen elämän alueella.

Tämä määritelmä kattaa laajan joukon erilaisia tapauksia ja välikohtauksia, joilla on rasistisia seurauksia. Tämä merkitsee sitä, että rasismiksi kutsutaan paitsi avointa rasistista väkivaltaa, myös hienovaraisempia syrjinnän muotoja rodun, etnisen alkuperän, uskonnon tai kulttuurin perusteella sekä antisemitismia ja muukalaisvihaa.

1.2.1 Rasistinen väkivalta

Vakavat rasistiset väkivallanteot ovat suuren yleisön parhaiten tuntemia rasismitapauksia, koska ne päätyvät – kuten kaikki vakavat rikokset – tiedotusvälineiden otsikoihin. Vuonna 1999 rodullisin, etnisiin, uskonnollisiin tai kulttuurisiin perustein tehdyistä murhista tai murhayrityksistä kerrottiin Itävallan, Ranskan, Saksan, Espanjan, Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan tiedotusvälineissä.

1.2.2 Uusnatsien rikokset

Uusnatsiryhmien tekemiksi rekisteröityjen rasististen rikosten määrä kasvoi vuonna 1999 Saksassa ja Ruotsissa. Saksassa rikosten kokonaismäärä laski, mutta väkivaltarikosten määrä kasvoi. Ruotsin poliisi puhuu terrorismin kasvusta. Uusnatsieihin ja skinheadeihin yhdistetystä rasistisesta väkivallasta on raportoitu myös Espanjasta ja Portugalista, joissa näiden ryhmien on todettu olevan vastuussa suuresta osasta rasistisia väkivaltarikoksia.

---

¹ Irlannin hallitus on ilmaissut aikomuksensa edetä asteittain kohti yleissopimuksen ratifiointia heti, kun tällä hetkellä parlamentin käsiteltävänä oleva yhdenvertaisuuslaki (Equal Status Bill) on hyväksytty.

1.2.3 Rasistisen väkivallan ja syrjinnän uhrit

Jäsenvaltioiden raportit vuodelta 1999 osoittavat, että kaikissa jäsenvaltioissa on rasistiselle väkivallalle ja syrjinnälle alttiita etnisiä/rodullisia vähemmistöjä, maahanmuuttajia ja pakolaisia. Uusnatsijärjestöjen tekemät rikokset kohdistuvat etupäässä maahanmuuttajiin, ulkomaalaista syntyperää oleviin henkilöihin ja juutalaisyhteisöön. Myös hyökkäykset homoseksuaaleja sekä oppositiopoliitikkoja, toimittajia ja poliiseja vastaan ovat lisääntyneet.

Romaaniväestöön kohdistuvaa syrjintää raportoitiin vuonna 1999 useassa jäsenvaltiossa. Ihmisoikeusjärjestöt kiinnittivät huomiota romanien huonoon kohteluun ja syrjintään Italiassa, Espanjassa ja Kreikassa. Kosovon ja Albanian pakolaisten ilmoitettiin olevan rasistisen väkivallan suurimpia uhreja Italiassa ja Kreikassa.

Afrikkalaiset maahanmuuttajat – sekä laillisesti että laittomasti maahan tulleet – ovat myös yksi niistä ryhmistä, jotka usein joutuvat rasistisen väkivallan kohteeksi jäsenvaltioissa. Tanskassa, Suomessa ja Ruotsissa tehtyjen, vuonna 1999 julkaistujen tutkimusten mukaan suuri osa afrikkalaisista maahanmuuttajista on kohdannut rasistista väkivaltaa ja syrjintää. Raportit osoittivat myös, että vain pieni osa uhreista ilmoittaa syrjinnästä viranomaisille.

On esitetty, että uhrit alkavat ilmoittaa syrjinnästä useammin, kun a) otetaan käyttöön syrjinnän kieltävää lainsäädäntöä, b) perustetaan asiaa varten riippumattomia erityiselimiä, c) jaetaan tietoa menettelytavoista ja d) vähennetään viranomaisia kohtaan tunnettua epäluottamusta ja pelkoa.

1.2.4 Poliisin harjoittama rasistinen väkivalta ja syrjintä

Rasistiset väkivallanteot eivät välttämättä rajoitu eurooppalaisen yhteiskunnan äärihalloille. Tavalliset kansalaiset ja rikosoikeusjärjestelmään kuuluvat lainkäyttäjät ovat myös olleet vastuussa syrjinnästä ja väkivallanteoista.

Useat jäsenvaltiot ilmoittivat vuonna 1999 tapauksista, joissa poliisiviranomaiset olivat syyllistyneet väkivaltaisuuksiin. Poliisin harjoittama syrjintä ja julma kohtelu liittyy raporttien mukaan pääasiassa kolmenlaisiin tilanteisiin: henkilöllisyyden tarkistamiseen, maastakarkotuksiin, ja pidätettyjen kohteluun.

Vuonna 1999 Amnesty International ja kansainvälinen ihmisoikeusliitto raportoivat tällaisista tapauksista useissa jäsenvaltioissa. Joitakin tapauksia on tutkinut myös Euroopan kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen komitea. Suurin osa henkilöistä, jotka ovat raporttien mukaan kärsineet julmasta kohtelusta maastakarkotuksen yhteydessä tai joutuneet pahoinpidellyiksi pidätyksen aikana, oli kotoisin Afrikan maista. Belgiassa ja Itävallassa nigerialaisia miehiä kuoli maastakarkotuksen yhteydessä. Malilainen mies joutui Ranskan poliisin fyysisen väkivallan kohteeksi karkotuksen aikana. Tunisialainen mies kuoli ranskalaisessa vankilassa ja kolme vartijaa epäiltiin pohjoisafrikkalaista syntyperää olevien pidätettyjen fyysisestä ahdistelusta. Itävallassa rekisteröitiin kahdeksan poliisien tekemää väkivallantekoa, jotka kohdistuivat ulkomaalaista syntyperää oleviin henkilöihin.

Jäsenvaltioiden raportit osoittavat, että ihonväri ja kulttuurialkuperä ovat edelleen merkittäviä tekijöitä. Yhdistyneen kuningaskunnan tilastojen mukaan ”tummaihoisella” henkilöllä on huomattavasti suurempi todennäköisyys joutua poliisin pidättämäksi kuin ”valkoisella”. Tämä ilmiö ei rajoitu yksinomaan Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Useat jäsenvaltiot ilmoittivat vuoden 1999 raporteissaan, että ”tummaihoisilla” tai romanien kansallispukua käyttävällä henkilöllä oli

suurempi todennäköisyys joutua pidätetyksi kuin muulla väestöllä. Rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) vuonna 1999 Kreikan tilanteesta tekemän raportin mukaan romanit, albaanit ja muut maahanmuuttajat joutuvat usein poliisin huonon kohtelun uhreiksi.

1.2.5 Rasistiset rikokset ja propaganda

Tavallisimpia rasimitapauksia eivät suinkaan ole tiedotusvälineiden uutisoimat väkivallanteot. Saksan viralliset tilastot osoittavat, että yhteensä 10 037 rekisteröidystä rikoksesta, joilla oli rasistisia tai muukalaisvihamielisiä motiiveja, 66 prosenttia luokiteltiin propagandarikoksiksi. Yhdistyneessä kuningaskunnassa törkeiden rasististen rikosten kokonaismäärä huhti–syyskuussa 1999 oli 10 982, joista puolet liittyi henkilöiden ahdisteluun. Ruotsissa rekisteröitiin vuonna 1999 yhteensä 2 363 rikosta, joihin liittyi rasistisia tai muukalaisvihamielisiä vaikuttimia. Näistä kolme yleisintä rikostyyppiä olivat laittomat uhkaukset, pahoinpitelyt ja ahdistelu. Juutalaisvastaisia rikoksia rekisteröitiin Ruotsissa vuonna 1999 yhteensä 125, ja yleisin rikostyyppi oli henkilön tai ihmisryhmän vaino.

1.2.6 Joukkotiedotusvälineet ja muukalaisviha

Joukkotiedotusvälineitä voidaan tutkia sen suhteen, miten niillä voidaan epähuomiossa aiheuttaa muukalaisvihaa joko kirjoittamalla kielteiseen sävyyn maahanmuuttajista ja turvapaikanhakijoista tai raportoimalla uusnatsien toiminnasta. Vuonna 1999 Kreikan ja Italian tiedotusvälineiden toiminta saattoi osaltaan vaikuttaa siihen, että albaanien muuttoaalton yhteydessä käydyssä julkisessa keskustelussa maahanmuuttajat leimattiin rikollisiksi. Raportit Irlannista osoittavat, kuinka kielteiset asenteet turvapaikanhakijoita, pakolaisia ja mustalaisia kohtaan synnyttivät rasismin ilmapiirin, jota seurasi sekä fyysisten että sanallisten uhkailujen ja hyökkäysten määrän lisääntyminen. Itävallassa vuoden 1999 vaalikamppailun aikana jotkut laajalevikkiset tiedotusvälineet julkaisivat FPÖ:n vaalimainoksia ja tekivät näin ”Überfremdung”-termistä kaikille tutun käsitteen.

1.2.7 Rodullisin, etnisiin, uskonnollisiin tai kulttuurisiin perustein tapahtuva syrjintä

Rodullisin, etnisiin, uskonnollisiin tai kulttuurisiin perustein tapahtuva syrjintä päätyy tuskin koskaan tiedotusvälineiden otsikoihin. Teot ovat usein hajanaisia ja siksi niitä on vaikea todistaa. Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimiva rodullisen yhdenvertaisuuden komissio ja Ruotsissa etnistä syrjintää valvova oikeusasiamies ilmoittavat syrjinnän lisääntyneen yhteiskunnan kaikilla tasoilla.

Yleisimmin jäsenvaltioista vuonna 1999 raportoidut syrjintätapaukset liittyivät työllisyyteen ja työmarkkinoihin. Ruotsin oikeusasiamies rekisteröi yhteensä 184 syrjintätapausta, joista 142 liittyi työllisyyteen. Belgiassa vuonna 1999 tehty tutkimus vahvisti, että belgialaiset työnantajat harjoittavat rotusyrjintää työhönotossaan. Itävallasta raportoitiin, että maahanmuuttajat työskentelevät yleensä huonommissa työolosuhteissa alhaisemmalla palkalla, että heidän työllisyysturvansa on heikompi ja että heillä on vähemmän työhön liittyviä etuuksia kuin vastaavassa asemassa olevilla itävaltalaisilla työntekijöillä.

Yhtenä syrjinnän mittarina voidaan pitää vähemmistöjen ja maahanmuuttajaväestön työttömyysastetta; muuta kuin eurooppalaista syntyperää olevien, maahanmuuttajien ja vähemmistöryhmien työttömyysaste on yleisesti ottaen korkeampi kuin valtaväestön. Yhdistyneen

kuningaskunnan ammattiliittojen yhteisjärjestön laatima raportti osoittaa, että henkilöllä on suurempi mahdollisuus joutua työttömäksi, jos hän on ”tummaihoisen”, ja vielä suurempi, jos henkilö työskentelee matalapalkka-alalla ja on ”tummaihoisen” tai ”aasialainen”. Ranskan kansallinen ihmisoikeuskomissio ilmoitti, että muiden kuin eurooppalaista syntyperää olevien työttömyysaste on kolme kertaa korkeampi kuin Ranskan kansalaisten. Myös Alankomaiden kansallinen rotusyrjinnän vastainen komitea ilmoitti etnisten vähemmistöjen työttömyysasteen olevan suhteettoman korkea.

Maahanmuuttajanuorten sosiaalinen syrjäytyminen on myös erityinen huolenaihe, sillä se saattaa johtaa nuorisorikollisuuden lisääntymiseen. Saksan ammattiliittojen edustajat ilmoittivat että muuta kuin saksalaista syntyperää olevat, erityisesti nuoret, kohtaavat syrjintää koulutuksessa ja työelämässä ja kärsivät eniten työmarkkinoiden rakennemuutoksista. Sama ongelma on havaittu vuonna 1999 myös Ranskassa, Italiassa ja Irlannissa.

Italian, Espanjan, Kreikan ja Portugalin osalta sekä tieteelliset raportit että ihmisoikeusjärjestöjen raportit osoittavat, että maahanmuuttajat (Pohjois-Afrikasta, Albaniasta, Kosovosta, Lähi-idästä, Itä-Euroopasta ja Aasiasta) työllistyvät suurelta osin harmaassa taloudessa. Heille maksetaan usein pienempää palkkaa kuin valtaväestölle ja he työskentelevät vaarallisemmissa ja epäterveellisemmissä olosuhteissa. Samalla pimeän työvoiman on ilmoitettu olevan ratkaisevassa asemassa joidenkin alojen, kuten maatalouden, matkailun ja rakennusalan elinkelpoisuuden kannalta.

Useat jäsenvaltiot ilmoittivat vuonna 1999 myös syrjinnästä koulutuksessa ja asuntoasioissa. Syrjäytymistä tai syrjintää osoittaa myös peruskoulutuksen ulkopuolelle jääneiden etnisiin vähemmistöihin kuuluvien tai siirtolaislasten lukumäärä. Näin raportoitiin Alankomaista, jossa kansallisen rotusyrjinnän vastaisen komitean mukaan valkoihoisten lasten vanhemmat eivät mielellään pane lapsiaan kouluihin, joissa on enemmistö ”tummaihoisia” oppilaita. Portugalista saadut raportit taas osoittavat, että Portugalin entisistä Afrikan siirtomaista kotoisin olevat maahanmuuttajat elävät erittäin köyhissä olosuhteissa.

Romaanien ja mustalaisten syrjäytyminen ja syrjintä jäsenvaltioissa oli erityinen huolenaihe vuonna 1999. Italiassa tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet, että suuri osa romani- ja mustalaislapsista ei käy peruskoulun ala- eikä yläastetta. Asunotilanteen osalta Italian maahanmuuttopolitiikasta vastaavan komission raportit osoittavat, että syrjinnän kohteena ovat maahanmuuttajat yleensä ja romanit erityisesti. Irlannissa mustalaisyhteisön jäsenten syrjintä on tunnustettu useilla eri aloilla, esimerkiksi asunto-, työllisyys- ja terveydenhoitoasioissa.

1.2.8 Rasismi Internetissä

Internetissä esiintyvistä rasismista on joissakin jäsenvaltioissa tullut erityinen huolenaihe, sillä rasistiset ryhmittymät käyttävät yleisesti Internetiä rasististen, antisemitististen, muukalaisvihamielisten ja vihantäyteisten ajatustensa levittämiseen laajalle yleisölle ilman rankaisumahdollisuuksia.

Uusnatsit ja muut rasistiset ryhmittymät käyttävät propagandatarkoituksiinsa erityisesti Internetin keskustelupalstoja ja ilmoitustauluja. Simon Wiesenthal -keskuksen tutkijoiden mukaan rasistista materiaalia sisältävien www-sivustojen määrä on kasvanut vuosina 1995–1999 yhdestä 2 100:aan.

1.3 Rasismien ja syrjinnän torjunta

Rasismi ja syrjintä eivät ole uusi ongelma, ja kaikkien jäsenvaltioiden hallitukset ovat ryhtyneet joihinkin toimiin rodullisin, etnisiin, kulttuurillisin ja uskonnollisin perustein tapahtuvan syrjinnän torjumiseksi sekä maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen integroimiseksi muuhun yhteiskuntaan.

Oikeudellinen ja institutionaalinen kehys sen sijaan vaihtelee suuresti jäsenvaltiosta toiseen. Joissakin maissa on laajempi ja kattavampi lainsäädäntö ja institutionaalinen kehys, johon kuuluu erilaisia erityiselimiä ja oikeusasiamies. EY:n perustamissopimuksen 13 artiklaan perustuvien uusien EU:n direktiivien pitäisi parantaa tilannetta merkittävästi.

1.3.1 Lainsäädännön parannukset vuonna 1999

Vuonna 1999 useissa jäsenvaltioissa säädettiin uutta lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena oli antaa välineitä syrjinnän torjumiseen sekä tasa-arvon ja monimuotoisuuden edistämiseen. Belgiassa lainsäädäntöä vahvistettiin artiklalla, jolla annetaan tuomioistuimille mahdollisuus tehdä pikapäätöksiä rasistisissa lehdistörikoksissa, ja ryhdyttiin oikeustoimiin epädemokraattisia poliittisia puolueita vastaan, jotka saattavat yllyttää rasismiin. Belgian lainsäädäntö antaa tuomareille vallan määrätä lisärangaistuksena tiettyjen poliittisten oikeuksien menettämisen. Tanskassa tuli voimaan uusi kotouttamislaki. Laki koskee pääasiassa pakolaisten vastaanottoa ja elinolosuhteita Tanskassa oleskelun kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Kreikassa annettiin asetuksia, joilla säädellään myös humanitaarisista syistä tulleiden turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten tilanteeseen liittyviä kysymyksiä. Espanjassa tuli voimaan uusi maahanmuuttolaki, joka takaa ulkomaalaisille samat olosuhteet kuin Espanjan kansalaisille perustuslain mukaan kuuluu. Portugalissa maan parlamentti hyväksyi yksimielisesti kaksi rotusyrjinnän vastaista lakia. Suomessa tuli voimaan useita uusia syrjinnän vastaisia säädöksiä, kuten uusi laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Ruotsissa tuli voimaan uusi laki etnisen syrjinnän torjumisesta työelämässä.

1.3.2 Rasismien vastaiseen toimintaan erikoistuneet elimet, oikeusasiamiehet ja ihmisoikeuskomissiot

Joihinkin jäsenvaltioihin on perustettu erityiselimiä käsittelemään etnistä syrjintää ja rotusyrjintää. Vuonna 1999 Ruotsin oikeusasiamiehen resursseja lisättiin 60 prosenttia uuden syrjinnän vastaisen lain täytäntöönpanoa varten. Tanskan tasa-arvovirasto ehdotti erityisen etnistä syrjintää käsittelevän toimielimen luomista. Suomessa alettiin valmistella ulkomaalaisvaltuutetun toiminnan laajentamista kattamaan etniset vähemmistöt ja etnisen syrjinnän. Ranskassa viranomaiset perustivat julkisen työryhmän, jonka tehtävänä on analysoida etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää. Lisäksi useissa jäsenvaltioissa, kuten Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Ruotsissa, Irlannissa, Itävallassa ja Kreikassa perustettiin erilaisia ihmisoikeuskomissioita ja -komiteoita.

1.3.3 Tietoisuuden lisääminen

Vaikka lainsäädäntö onkin ehdottoman tärkeä osa rasismien torjuntaa, se vaatii lisäksi täydentäviä toimia muilla aloilla. Näihin kuuluu koulutus, tiedottaminen ja viestintä, jolla pyritään lisäämään ihmisten tietoisuutta rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvistä asioista. Suvaitsevaisuudesta, toisten ihmisten kunnioittamisesta, myötätunnosta, oikeudenmukaisuudesta ja tasa-arvosta olisi tultava kaikkien eurooppalaisten yhteisiä arvoja. Keinot, joilla tähän pyritään, vaihtelevat jäsenvaltiosta

toiseen. Koulujen ja tiedotusvälineiden roolia pidetään usein tärkeimpänä tietoisuuden lisäämisessä.

1.3.4 Poliisien koulutus

Vuonna 1999 useiden jäsenvaltioiden hallitukset perustivat poliiseille ja yleisille syyttäjille tarkoitettuja koulutusohjelmia. Tällaisista koulutusohjelmista raportoitiin Itävallasta, Belgiasta, Tanskasta, Luxemburgista, Ruotsista ja Yhdistyneestä kuningaskunnasta. Poliisien koulutusohjelmat sisältävät ihmisoikeuksiin ja monikulttuurisuuteen liittyvää koulutusta sekä ohjausta kulttuurien moninaisuuden kohtaamiseen.

1.3.5 Maahanmuuttajien kotouttaminen

Muita jäsenvaltioiden hallitusten vuonna 1999 alulle panemia toimia olivat maahanmuuttajien ja vähemmistöjen kotouttamiseen tähtäävät ohjelmat. Kotouttamisohjelmat voivat keskittyä esimerkiksi koulutukseen ja nuorten maahanmuuttajien valmentamiseen työmarkkinoille, kuten Saksassa ja Ruotsissa. Luxemburgissa on käynnistetty hankkeita, joiden tarkoituksena on synnyttää vuoropuhelua maahanmuuttajanuorten ja vanhempien paikallisnaapureiden välille. Ranskassa aloitettiin hanke, jolla pyritään lisäämään ala-asteen oppilaiden tietoisuutta eri kulttuureista ja opettamaan heitä kunnioittamaan maahanmuuttajien kulttuuria. Toinen kansalaisjärjestöjen Ranskassa vuonna 1999 aloittama hanke oli Internetin käyttö rasismien vastaisessa työssä.

Eräät muut useissa jäsenvaltioissa vuonna 1999 tehdyt aloitteet keskittyivät vähentämään sellaisten maahanmuuttajalasten ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten määrää, jotka eivät käy koulua. Italiassa kokeilut, joissa romanivälittäjät olivat onnistuneet kääntämään romani- ja mustalaislasten alhaiset koulunkäyntiluvut nousuun, johtivat vuonna 1999 hankkeen laajentamiseen kansalliseksi kokeiluksi osana yhteisöohjelmaa. Kreikassa kaksi ihmisoikeusjärjestöä perusti koulutuskeskuksen muslimi- ja romanivähemmistöille. Suomessa ”Koulusta työelämään” -hankkeella pyrittiin erityisesti auttamaan kouluttamattomia romaneja peruskoulutuksen hankkimisessa ja sitä kautta tasa-arvoisen aseman saavuttamisessa työmarkkinoilla.

1.3.6 Joukkotiedotusvälineet ja kulttuurien moninaisuuden puolustaminen

Joukkotiedotusvälineitä voidaan pitää yhtenä koulutuksen ja tietoisuuden lisäämisen välineenä, vaikkakin tiedotusvälineiden ilmeinen tarve julkaista vaikuttavia uutisia usein mitätöi sen koulutuksellisen roolin, joka tiedotusvälineillä voisi olla. Väkivaltaisen rasismien nostaessa päätään julkisessa mielipiteessä tiedotusvälineet eivät yleensä ole valmiita viemään läpi rasisminvastaisia kampanjoita.

Yksi tärkeä keino, jolla tiedotusvälineet voivat olla edistämättä muukalaisvihaa on välttää julkaisemasta tietoja henkilön kansallisuudesta tai etnisestä taustasta kielteisissä yhteyksissä. Belgiassa hallitus lähetti vuonna 1999 kiertokirjeen, jonka mukaan viranomaiset saavat ilmoittaa henkilön etnisen alkuperän tai kansallisuuden vain, jos se on asian kannalta oleellinen tieto, välttääkseen vähemmistöjen leimaamista.

1.4 Suositukset

Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus antaa suosituksia, jotka perustuvat sen raportteihin ja toimiin rasismien ja muukalaisvihan torjunnan eri aloilla. Vuonna 1999 suositukset keskittyivät lainsäädäntöön, tietojen keräämiseen, riippumattomiin erityselimiin, seurantaan ja poliittisten puolueiden rooliin.

1.4.1 Lainsäädäntö

Seurantakeskus vetoaa kaikkiin jäsenvaltoihin, jotta ne

- tarjoaisivat lainsäädännön turvaa kaikille henkilöille rodun tai etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaa syrjintää vastaan
- parantaisivat rikos- ja siviilioikeuden tehokkuutta rasismien, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjunnassa
- loisivat koneiston, jos sellaista ei vielä ole, tutkimaan, kuinka hyvin suunnitteilla oleva lainsäädäntö noudattaa rotuun, etniseen tai kansalliseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen liittyvän syrjimättömyyden periaatteita, sekä sitä, millaisia syrjiviä vaikutuksia kyseisellä lainsäädännöllä saattaa olla rasismille alttiiden ryhmien jäseniin.

1.4.2 Tietojen kerääminen

Seurantakeskus haluaa kiinnittää huomiota sellaisten täsmällisten tietojen keräämisen ja julkaisemisen tärkeyteen, jotka koskevat rasististen ja muukalaisvihamielisten välikohtausten tai rikosten lukumäärää ja luonnetta, nostettujen syytteiden määrää tai syyttämättä jättämisen syitä sekä oikeudenkäyntien tuloksia.

Käsiteltävien tai tuotettavien tilastollisten, dokumentoitavien tai teknisten tietojen olisi autettava alueellisia ja kansainvälisiä järjestöjä luomaan itselleen kuvaa rasismista, muukalaisvihasta ja niihin liittyvästä suvaitsemattomuudesta, kuten näiden ilmiöiden laajuudesta, syistä ja ilmenemismuodoista, sekä niiden torjumiseksi toteutettujen toimien tehokkuudesta. Näin kerätyn tiedon on oltava sellaista, että sen avulla voidaan tehdä mielekkäitä vertailuja valtioiden välillä ja auttaa valtioita ja rasismia käsitteleviä elimiä toimintasuunnitelmiansa muotoilussa.

Olemassa olevien tietojen kerääminen ja analysointi

Tietojen keräämisestä, tallentamisesta ja analysoimisesta vastaavien Euroopan tason organisaatioiden olisi kerättävä aineistonsa eri lähteistä, joihin kuuluvat EU:n jäsenvaltiot, yhteisön ulkopuoliset valtiot, eurooppalaiset ja kansalliset kansalaisjärjestöt, tutkimuslaitokset ja kansainväliset järjestöt.

Tietojen vertailumenetelmien parantaminen

Alueellisten ja kansainvälisten organisaatioiden käyttämiä aineiston vertailumenetelmiä varten olisi kehitettävä yhteisiä indikaattoreita ja perusteita, jotka auttavat takaamaan rasismien vastaisten toimien analysoinnissa ja laadinnassa käytetyn aineiston laadun, puolueettomuuden ja luotettavuuden. Näitä indikaattoreita ja perusteita olisi tarkistettava säännöllisesti, jotta niiden avulla voitaisiin lisätä valtioiden ja Euroopan toimielinten käyttämien mitta- ja analyysimenetelmien yhdenmukaisuutta.

1.4.3 Riippumattomat erityiselimet

Seurantakeskus kiinnittää huomiota siihen, kuinka monia erilaisia hallituksen politiikkaa tukevia tehtäviä riippumattomilla erityiselimillä voi olla kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla rasismien torjunnassa:

- lausuntojen ja neuvojen antaminen hallintoelimille
- suositusten antaminen rodullista, etnistä ja uskonnollista syrjintää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi
- maassa vallitsevan tilanteen seuranta
- syrjintää koskevien tutkimusten toteutus
- koulutus- ja tiedotustoiminnasta huolehtiminen
- tietyille kohderyhmille suunnattuihin koulutusohjelmiin osallistuminen
- suuren yleisön tietoisuuden lisääminen syrjintään liittyvissä asioissa ja uhrien auttaminen tarjoamalla heille oikeusapua omien oikeuksiensa puolustamiseen tuomioistuimissa ja muissa elimissä.

Seurantakeskus kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että riippumattomien erityiselinten jäsenet edustavat koko väestöä ja että elimellä on mahdollisuus päättää toimien tärkeysjärjestyksestä.

Seurantakeskus vaatii tällaisten riippumattomien erityiselinten perustamista tai nimeämistä. Maissa, joissa on tällaisia elimiä, niiden toimintaa on tarkistettava ja vahvistettava niin, että niille samalla taataan riittävät varat, asiantuntemus ja valmiudet, joita toiminnan tehokkuus edellyttää.

1.4.4 Seuranta

Seurantakeskus suosittelee painokkaasti syrjinnälle alttiiden tai muiden vähemmistöryhmien aseman ja kaiken rotusyrjinnän torjuntaan tähtäävän politiikan ja kaikkien ohjelmien seuranta ja täsmällisempien tilastotietojen toimittamista. Seurantaohjelmiin ja -politiikkaan olisi sisällytettävä myös tietyn ajanjakson jälkeen tapahtuva arviointi ja jatkotoimet. Tarvittavia tilastotietoja saadaan julkisista mielipidemittauksista sekä kohdennetuista tutkimuksista, joilla pyritään selvittämään mahdollisten uhrien kokemukset ja havainnot syrjinnästä ja rasismista.

Seuranta varten luodussa kehyksessä riippumattomille elimille, myös kansainvälisille elimille, kuten ECRI ja seurantakeskus, olisi selkeästi annettava oma tehtävä seurantaprosessissa esimerkiksi niin, että niille raportoitaisiin säännöllisesti kansallisten säännösten soveltamisesta.

1.4.5 Poliittisten päättäjien ja puolueiden rooli

Seurantakeskus vetoaa poliittisiin puolueisiin, jotta ne ryhtyisivät konkreettisiin toimiin, joilla varmistettaisiin erilaista etnistä ja kulttuurillista alkuperää olevien ihmisten tasapuolinen edustus yhteiskunnallisessa elämässä, ja selostaisivat asioita suurelle yleisölle niin, että samalla edistettäisiin erilaisuuden ymmärtämistä ja hyväksyntää. Tällaisia toimia ovat:

- *Rasismista vapaan yhteiskunnan puolesta laaditun Euroopan poliittisten puolueiden peruskirjan* allekirjoittaminen ja sen periaatteiden noudattaminen, jotka koskevat vastuullista käyttäytymistä rasismiin liittyvissä kysymyksissä omassa puolueorganisaatiossa ja poliittisessa toiminnassa

- rasismien vastaisen politiikan sisällyttäminen osaksi vaaliohjelmaa ja sen tuomitseminen, että maahanmuutto- ja turvapaikkakysymyksiä käytetään kielteisesti hyväksi vaalikamppailussa, sekä sen varmistaminen sisäisten valintamenettelyjen avulla, että eri tehtäviin valittavat ehdokkaat ovat sitoutuneet rasismien vastaiseen politiikkaan
- kieltäytyminen tukemasta suoranaisesti tai välillisesti rasistisia tai muukalaisvihamielisiä ääriyhmittymiä.

Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus perustettiin varmistamaan, että EU:n yhteiset perusarvot, kuten monimuotoisuuden ja tasa-arvon puolustaminen sekä rasismien ja muukalaisvihan torjuminen, toteutuvat politiikassa ja yhteiskunnassa. Tämän vuoksi seurantakeskus on syvästi huolissaan erityisesti kasvavasta äärioikeistosta, jonka poliittiseen perustaan sisältyy aina rasismi ja vähemmistöjen syrjintä. Koska asia on erittäin tärkeä, sitä käsitellään erityisraportissa, joka julkaistaan vuoden 2001 alkupuolella.

2 Tärkeimmät tapahtumat

Vuoden 1999 aikana Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus keskittyi päätehtävänsä eli Euroopan laajuisen rasismien ja muukalaisvihaa käsittelevän tietoverkon (RAXEN) luomiseen. Seurantakeskuksen hallintoneuvoston jäsenet järjestivät kansallisia pyöreän pöydän kokouksia useimmissa jäsenvaltioissa. Seurantakeskus toteutti useita tutkimuksia lainsäädännön ja politiikan, yhteiskunnan, koulutuksen ja tiedotusvälineiden alalla auttaakseen jäsenvaltioita rasismien torjunnassa. Useat näistä aloitteista toteutettiin yhteistyössä kansalaisjärjestöjen ja korkeakoulujen kanssa.

2.1 RAXEN

Yksi Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen tärkeimmistä tehtävistä on Euroopan rasismien ja muukalaisvihaa käsittelevän verkoston (RAXEN) kehittäminen ja koordinoiminen. RAXENin tehtävänä on kerätä tietoa, arvioida sen vertailukelpoisuutta ja saattaa tulokset jäsenvaltioiden käyttöön. Se pyrkii selvittämään mitä tiedetään, kuka tietää ja missä sekä laajentamaan tiedonvaihtoa ja levittämään esimerkkejä hyvistä käytännöistä.

Vuonna 1999 seurantakeskus onnistui luomaan menettelytapoja, joilla määritellään RAXENin osanottajat, kehitetään RAXENin toimintajärjestelmän eri vaiheita sekä tunnistetaan aineiston ja tietojen keräämiseen liittyviä ongelmia.

Seurantakeskus laati ehdotuksen seuraavien vaiheiden toteuttamista varten, muun muassa kansallisten koordinaatiokeskusten määrittelyyn ja nimeämiseen julkisen tarjouspyynnön avulla.

2.2 Pyöreän pöydän kokoukset

Toinen Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen keskeinen tehtävä on auttaa pyöreän pöydän neuvottelujen tai muiden pysyvien neuvonantavien elinten kokousten järjestämisessä jäsenvaltioissa säännöllisin väliajoin. Työmarkkinaosapuolten, tutkimuskeskusten, toimivaltaisten viranomaisten, kansalaisjärjestöjen sekä muiden rasismien ja muukalaisvihan kanssa tekemisiin joutuvien henkilöiden ja elinten mukaan ottaminen kuuluu osana tähän toimeksiantoon.

Vuoden 1999 aikana luotiin yleinen pyöreän pöydän kokousten malli, jota kehitetään ja muutetaan edelleen vuonna 2000.

Seurantakeskus toi seuraavat aiheet pyöreän pöydän kokousten käsiteltäväksi:

- Euroopan poliittisten puolueiden peruskirja rasismista vapaan yhteiskunnan puolesta (kehitettävä toimintasuunnitelma)
- Hyvien käytäntöjen kartoitus / selvitys nykyisistä käytännöistä. Kaikki pyöreän pöydän kokoukset ovat alkaneet käsitellä hyvien käytäntöjen ja tulevat myös jatkamaan tätä lähestymistapaa
- Tehokkaiden kulttuurienvälisen viestinnän ohjelmien kartoitus
- Yhteisen lähestymistavan kehittäminen Amsterdamin sopimuksen 13 artiklan ja siihen liittyvien direktiivien täytäntöönpanoon.

2.3 Erityisaiheet

2.3.1 Lainsäädäntö ja politiikka

EY:n perustamissopimuksen 13 artikla Amsterdamin sopimuksella muutettuna Yhteisön tason syrjinnän vastaisten toimien oikeusperusta on Amsterdamin sopimuksen 13 artikla. Rasismien seurannasta vastaavana ja EU:n muille toimielimille neuvoa antavana Euroopan unionin elimenä Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus tukeutuu voimakkaasti 13 artiklaan. Seurantakeskus suunnitteli yhteistyössä maahanmuuttopolitiikan työryhmän kanssa tutkimushankkeen, joka käsittelee kansalliset raportit kustakin jäsenvaltiosta sekä yhteenvetoraportin, jossa vertaillaan olemassa olevaa rasismien, muukalaisvihan ja antisemitismien torjuntaan tähtäävää yhteisön ja jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, sen täytäntöönpanoa ja esimerkkejä hyvistä käytännöistä.

Euroopan poliittisten puolueiden peruskirja rasismista vapaan yhteiskunnan puolesta Allekirjoittamalla Euroopan poliittisten puolueiden peruskirjan rasismista vapaan yhteiskunnan puolesta noin 80 poliittista puoluetta on sitoutunut antamaan syrjinnän vastaisia viestejä päivittäisessä poliittisessa toiminnassaan ja kilpailussaan äänestäjien suosioista. Seurantakeskus on asettanut yhdeksi tavoitteekseen tämän peruskirjan täytäntöönpanon seurannan.

Avainkysymyksiä käsittelevä työryhmä

Seurantakeskuksen perustamisasetuksessa tuodaan selkeästi esiin keskuksen tehtävä rasismien ja muukalaisvihan esiintymistä, kehittymistä, syitä ja seurauksia koskevien tutkimusten ja selvitysten toteuttajana muun muassa tiedonvälityksen, koulutuksen, yhteiskunnan ja kulttuurin alalla. Seurantakeskus perusti korkean tason asiantuntijoista koostuvan eurooppalaisen työryhmän, joka määritteli seuraavat aiheet avainkysymyksiksi:

- Yhteiskunnassa ilmenevän rasismien tiedostaminen
- Kotouttamispolitiikka – kulttuurien moninaisuuden hallinta
- Mieli- ja mielipidejohtajuus
- Kansalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

Työryhmä päätti keskittyä rasismia koskevan tietoisuuden lisäämiseen liittyviin aiheisiin, ja koulutusta pidettiin tärkeimpänä välineenä tietoisuuden lisäämisessä ja yhteisten arvojen luomisessa. Tätä varten seurantakeskus aloitti keskustelut Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen (CEDEFOP) ja Anne Frankin säätiön kanssa tavoitteenaan valmistella hanketta, jolla kerätään ja arvioidaan opetusmateriaalia.

2.3.2 Yhteiskunta: Euroopassa toimivien rasisminvastaisten säätiöiden luettelo

Euroopan kansalaisyhteiskunnan saavuttamisen kannalta yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa on välttämätöntä. Yksityisillä säätiöillä on tässä merkittävä osuus. Seurantakeskus on käynnistänyt yhteisen hankkeen Euroopan säätiökeskuksen ja Freudenbergin säätiön kanssa aiheesta ”Rasismien ja muukalaisvihan torjunta: Euroopassa toimivien rasisminvastaisten säätiöiden luettelo”. Erityistä huomiota kiinnitetään hyviin käytäntöihin rasismien ja muukalaisvihan torjunnassa. Hankkeeseen osallistuu noin 120 yksityistä säätiötä.

2.3.3 Koulutus: opettajien koulutus

Seurantakeskus keskusteli useiden eri kumppanien, muun muassa Anne Frankin säätiön ja CEDEFOP:n kanssa siitä, kuinka opettajille voitaisiin järjestää täydennyskoulutusta rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvistä aiheista. Vuoden 1999 lopussa pidettiin yhteinen kokous, jossa pyrittiin määrittelemään tällaisten opintojen rakenne ja halutut tulokset. Kokouksen perustella seurantakeskukselle annettiin suunnitelmaluonnos, jossa oli hahmoteltu ensimmäiset toimenpiteet, joita opetusalan tilanteen selvittämiseen tarvitaan.

2.3.4 Tiedotusvälineet: mediakonferenssi toukokuussa Kölnissä

Seurantakeskus järjesti yhdessä Länsi-Saksan yleisradion (WDR), Euroopan yleisradioliiton (EBU) ja Euroopan mediainstituutin kanssa Euroopan mediakonferenssin, jonka aiheena oli ”Kulttuurien moninaisuuden puolesta – rasismia vastaan”. Konferenssissa käsiteltiin kahta toisiinsa liittyvää aihetta: Missä määrin tiedotusvälineet ovat vaikuttaneet rasismiin? Mitä myönteisiä esimerkkejä ja lähestymistapoja tiedotusvälineillä on näiden ongelmien ratkaisemiseksi?

Konferenssiin osallistui yli 200 radion, television ja lehdistön edustajaa sekä tiedotusvälineitä kriittisesti seuraavia tutkijoita, sosiologeja ja psykologeja. Konferenssi sai runsaasti huomiota tiedotusvälineissä.

Mediakonferenssin laajalti levitetyn loppuraportin lisäksi seurantakeskus julkaisi työasiakirjan ”Tiedotusvälineiden haasteet: tasavertaisuuden ja moninaisuuden puolesta rasismia vastaan”. Tässä julkaisussa selvitetään tiedotusvälineiden tehtävää yleisen mielipiteen muodostamisessa sekä rasismia ja muukalaisvihaa koskevan tietoisuuden lisäämisessä.

2.4 Euroopan tason toimet

2.4.1 Yhteistyö ECRI:n kanssa

Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen peruskirjassa korostetaan tarvetta läheiseen yhteistyöhön Euroopan neuvoston alaisen rasismien ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) kanssa. Vuoden 1998 lopussa Euroopan unionin neuvosto teki päätöksen (1999/132/EY) seurantakeskuksen ja ECRI:n välisestä yhteistyöstä. ECRI:n ja Euroopan yhteisön välinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin helmikuussa 1999. Sen tavoitteena on tietojen vaihto ja Euroopan neuvoston edustaminen seurantakeskuksen hallintoneuvostossa.

2.5 Tiedotus- ja PR-toiminta

2.5.1 Suhteet tiedotusvälineisiin ja tiedotustoiminta

Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskus toiminta on saanut kiitettävästi huomiota tiedotusvälineissä heti alusta lähtien. Seurantakeskus piti vuoden aikana useita lehdistötilaisuuksia, jotka liittyivät osittain hallintoneuvoston kokouksiin sekä tärkeimpiin Euroopassa järjestettyihin tapahtumiin ja vuosipäiviin, joilla pyrittiin lisäämään suuren yleisön tietoisuutta rasismiin, muukalaisvihaan ja antisemitismiin liittyvistä asioista. Kaksi tärkeää lehdistötilaisuutta käsitteli seurantakeskuksen työohjelmaa vuodelle 1999 ja vuoden 1998 vuosikertomuksen julkistamista. Lisäksi vuoden mittaan julkaistiin lehdistötiedotteita, jotka käsittelivät pääasiassa rasismien ja muukalaisvihan torjumisen ja suvaitsevaisuuden lisäämisen tarvetta Euroopassa.

Tietoisuuden lisääminen

Seurantakeskus on pyrkinyt lisäämään ihmisten tietoisuutta rasismista ja muukalaisvihasta. Yksi esimerkki on Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja hallitusten päämiehille vuoden lopulla esitetty vetoamus. Seurantakeskus pyysi heitä sisällyttämään uudenvuodenpuheisiinsa rasismien ja muukalaisvihan vastaisen vetoomuksen ja kehotuksen kulttuurien moninaisuuden kunnioittamiseen. Useimmat valtioiden ja hallitusten päämiehet olivat hyvin halukkaita muistuttamaan kansalaisiaan näiden arvojen tärkeydestä Euroopan yhteisen tulevaisuuden kannalta. Tähän joukkoon kuuluivat muun muassa Saksan liittokansleri Gerhard Schröder, Suomen presidentti Martti Ahtisaari, Ruotsin kuningas Kaarle XVI Kustaa, Alankomaiden kuningatar prinsessa Beatrix, Ranskan presidentti Jacques Chirac, Italian presidentti Carlo Azeglio Ciampi ja Belgian kuningas Albert II.

PR-toiminta

Tiedotusvälineiden yleinen mielenkiinto seurantakeskuksen toimintaa kohtaan säilyi vilkkaana koko vuoden. Seurantakeskusta käsiteltiin kymmenissä haastatteluissa eri tv- ja radiokanavilla eri puolilla Eurooppaa. Lisäksi seurantakeskuksesta julkaistiin noin 200 artikkelia sanomalehdissä, aikakauslehdissä ja tiedotteissa pääasiassa Euroopan unionin jäsenvaltioissa, mutta kiinnostusta tuli muualtakin maailmasta Australiaa myöten.

2.5.2 Equal Voices

Vuoden toisella vuosipuoliskolla julkaistiin seurantakeskuksen virallisen tiedotteen Equal Voices ensimmäinen numero. Se on saatavilla myös www-sivustolla. Tiedotuslehden sisällön perustana ovat rasismia ja muukalaisvihaa eri puolilla Eurooppaa käsittelevät uutiset ja erikoisartikkelit, mutta siinä annetaan myös tilaa ulkopuolelta tuleville kommenteille. Lisäarvoa tiedotuslehdelle tuovat erityinen palveluosasto sekä lukijoiden mahdollisuus osallistua aktiivisesti lehden tekoon.

2.5.3 Euroopan rasismien ja muukalaisvihan seurantakeskuksen viralliset avajaiset

Seurantakeskuksen viralliset avajaiset pidettiin 7.–8. huhtikuuta 2000 Hofburgin kongressikeskuksessa Wienissä. Ne koostuivat avajaisseremoniasta, joka televisioitiin suorana lähetyksenä Itävallan kansallisella tv-kanavalla, Wienin foorumista eli politiikkaa ja rasismia käsittelevästä konferenssista sekä lehdistötilaisuudesta.

Wienin foorumi

Avajaisten perustana oli ”Wienin foorumi”, kansainvälinen konferenssi, joka kokosi yhteen poliitikkoja, tutkijoita sekä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen edustajia. Konferenssi keskittyi rasismiin ja politiikan suhteeseen ja siellä pidetyissä puheissa hahmoteltiin visioita tulevaisuuden Euroopasta sekä pohdittiin, onko Eurooppa todellakin saavuttanut merkittävän käännekohdan historiallisessa kehityksessään.

Ensimmäinen jakso käsitteli tasavertaista ja monimuotoista Eurooppaa, ja puhujina olivat seurantakeskuksen hallintoneuvoston puheenjohtaja Jean Kahn, Itävallan liittopresidentti Thomas Klestil, Euroopan parlamentin puhemies Nicole Fontaine, Euroopan komission puheenjohtaja Romano Prodi sekä EU:n puheenjohtajavaltio Portugalin edustaja Maria de Belém Roseira.

Lopusta ohjelmasta vastasi joukko tunnettuja vaikuttajia, pääasiassa eri yliopistoista ja EU:n toimielimistä. Mielenkiintoiset esitykset käsittelivät Euroopan visiota ja tulevaisuutta sekä seurantakeskusta ja yhteiskunnan haasteita, ja puhujien joukossa oli muun muassa Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien ja -oikeuksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan puheenjohtaja Graham Watson, Euroopan parlamentin jäsen Sarah Ludford, Euroopan parlamentin jäsen Fodé Sylla, Adam Tyson Euroopan komission työllisyyden pääosastosta, politiikan tutkija Chantal Mouffe Westminsterin yliopistosta, Charles Taylor McGillin yliopistosta, Ruth Wodak Wienin yliopistosta, maahanmuuttopolitiikan työryhmää edustava Jan Niessen sekä Euroopan säätiökeskusta ja Freudenbergin säätiötä edustava Christian Petry.

Wienin foorumi päättyi puheenjohtajan yhteenvedon, jossa hahmoteltiin seuraavia askeleita Euroopan muutosta koskevan toimintakeskeisen ohjelman luomisessa.

3 Hallintoneuvosto ja johtokunta

Hallintoneuvosto tekee päätökset Euroopan rasismiin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen toiminnasta ja sen vuosittaisesta talousarviosta. Se on myös vastuussa vuosikertomuksen julkaisemisesta sekä päätelmien ja asiantuntijalausuntojen laatimisesta.

Hallintoneuvosto koostuu 18 jäsenestä: kunkin EU:n jäsenvaltion nimittämistä riippumattomista henkilöistä sekä yhdestä Euroopan parlamentin, yhdestä Euroopan neuvoston ja yhdestä Euroopan komission edustajasta. Kullakin jäsenellä on samalla tavoin nimitetty varajäsen. Vuonna 1999 hallintoneuvoston kokoonpano oli seuraava:

	Jäsen	Varajäsen
Belgia:	Johan Leman	Jean Cornil
Tanska:	Ole Espersen	Morten Kjærum
Saksa:	Uta Würfel	Barbara John
Suomi:	Kaarina Suonio	Tom Sandlund
Ranska:	Jean Kahn (puheenjohtaja)	Martine Valdes-Boulouque
Kreikka:	Petros Stangos	Perikles Pangalos
Yhdistynyt kuningaskunta:	Robert Purkiss (varapuheenjohtaja)	David Weaver
Italia:	Francesco Margiotta Broglio	Diego Ungaro
Irlanti:	Mervyn Taylor	Mary Flaherty

Luxemburg:	Nic Klecker	Edouard Wolter
Alankomaat:	Ed van Thijn	Paul B. Cliteur
Itävalta:	Anton Pelinka	Stefan Karner
Portugali:	Pedro Bacelar de Vasconcelos	Esmeraldo de Azevedo
Espanja:	Juan de Dios Ramirez-Heredia	Joaquin Alvarez de Toledo
Ruotsi:	Stéphane Bruchfeld	Lena Berggren
Euroopan parlamentti:	William Duncan	Jürgen Micksch
Euroopan neuvosto:	Joseph Voyame	Jenö Kaltenbach
Euroopan komissio:	Odile Quintin	Adam Tyson

Hallintoneuvoston jäsenten toimikausi on kolme vuotta ja sitä voidaan jatkaa toisella toimikaudella. Hallintoneuvosto kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Kullakin jäsenellä on yksi ääni. Päätökset tehdään kahden kolmasosan enemmistöllä.

Johtokunta koostuu viidestä jäsenestä, jotka ovat puheenjohtaja Jean Kahn, varapuheenjohtaja Bob Purkiss, hallintoneuvoston valitsema jäsen Anton Pelinka, Euroopan neuvoston nimittämä jäsen Joseph Voyame ja Euroopan komission edustaja Odile Quintin

4 Tiedotusresurssit

4.1 Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskuksen julkaisut

- General Information -tiedotuslehtinen (saatavilla englanniksi (EN), ranskaksi (FR) ja saksaksi (DE))
- You can do something for better mutual understanding against racism, xenophobia and anti-Semitism, 7. joulukuuta 1998. (EN, FR ja DE)
- Equality and Diversity for Europe – Appeal for Common Action, 7. joulukuuta 1998 (EN, FR ja DE)
- Xenophobia and Racism in Europe: In the light of the public opinion 1989–1997, 7. joulukuuta 1998 (EN, FR ja DE)
- Cultural Diversity - Against Racism: Report on the European Media Forum in Cologne in May 1999 (EN ja DE)
- Challenging the Media - for Equality and Diversity against Racism, syyskuu 1999 (EN ja DE)
- Equal Voices – seurantakeskuksen tiedote (EN)
- Annual Report 1998: Part 1 - Giving Europe a Soul: The activities of the EUMC. Part 2 - Looking Reality in the Face: The situation in the Member States. (EN, FR ja DE)
- Vuosikertomus 1998 yhteenveto (DA, DE, EL, EN, ES, FI, FR, IT, NL, PT ja SV)

4.2 Www-sivusto

Www-sivustosta osoitteessa <http://eumc.eu.int> on tullut käyttökelpoinen työkalu seurantakeskusta koskevan perustiedon levittämisessä, ja se antaa toimittajille, kansalaisjärjestöille ja hallituksille mahdollisuuden hyödyntää seurantakeskuksen tietoja. Www-sivusto osoittautui hyödylliseksi työkaluksi tiedon saatavuuden lisäämisessä seurantakeskuksen avajaisten yhteydessä, kun toimittajilla oli mahdollisuus ladata ilmoittautumislomakkeet lehdistötilaisuutta varten suoraan www-sivuilta, ja myös puheet ja valokuvat olivat nopeasti ladattavissa.